

Ref 56

Bestämmelsen om litispensens i förvaltningslagen är inte tillämplig när någon begär att få ta del av en allmän handling.

39 § förvaltningslagen (2017:900)

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 20 november 2024 följande dom (mål nr 2362-24).

Bakgrund

1. Kammarrätten i Jönköping avslog en begäran från A.E. om att få ta del av allmänna handlingar. A.E. överklagade beslutet till Högsta förvaltningsdomstolen.

2. Under målets handläggning i Högsta förvaltningsdomstolen vände sig A.E. till kammarrätten på nytt och begärde att få ta del av handlingar.

3. Kammarrätten avvisade begäran med följande motivering. A.E:s begäran avser samma sak som kammarrätten har beslutat om i tidigare beslut. Beslutet har överklagats till Högsta förvaltningsdomstolen, som inte har avgjort målet. Kammarrätten kan därför inte pröva A.E:s begäran.

Yrkanden m.m.

4. A.E. överklagar avvisningsbeslutet och yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen ska visa målet åter till kammarrätten för prövning i sak.

Skälen för avgörandet

5. I 39 § förvaltningslagen (2017:900) finns en bestämmelse om litispensens. Enligt den bestämmelsen får ett beslut som har överklagats inte ändras av den myndighet som har meddelat det som första instans om överklagandet och övriga handlingar i ärendet har överlämnats till den högre instans som ska pröva överklagandet.

6. Bestämmelsen innebär att när handlingarna har överlämnats till den högre instansen får beslutsmyndigheten inte ändra beslutet i sak eller fatta ett nytt beslut i samma sak under den tid förfarandet i den högre instansen pågår.

7. Frågan är om kammarrätten, som i det här fallet är beslutsmyndighet, på grund av den bestämmelsen har varit förhindrad att pröva A.E:s nya begäran om att få ta del av de handlingar som han

inte fick ta del av enligt det tidigare beslutet. Sådant hinder kan bara föreligga om den nya begäran kan sägas avse samma sak som domstolen tidigare har beslutat om.

8. Varje gång någon begär att få ta del av en handling ska prövningen av om handlingen ska lämnas ut göras med beaktande av den då föreliggande situationen. Enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening blir följden av detta att frågan om en förnyad begäran avser samma sak som beslutsmyndigheten tidigare har beslutat om inte aktualiseras.

9. Bestämmelsen om litispens är alltså inte tillämplig i den här situationen. Kammarrätten gjorde således fel när den avvisade A.E:s begäran. Det överklagade beslutet ska följaktligen upphävas och målet visas åter till kammarrätten för prövning i sak.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen upphäver kammarrättens beslut och visar målet åter dit för prövning i sak.

I avgörandet deltog justitieråden *Jäderblom, Ståhl, Bull, Gäverth* och *Medin*. Föredragande var justitiesekreteraren Max Uhmeier.

Kammarrätten i Jönköping (2024-04-19, Rojas Wiberg och Spjuth):

Ett beslut som har överklagats får enligt 39 § förvaltningslagen (2017:900) ändras av den myndighet som har meddelat det som första instans enbart i sådana fall som avses i 38 § samma lag och bara om överklagandet och övriga handlingar i ärendet ännu inte har överlämnats till den högre instans som ska pröva överklagandet. Denna bestämmelse innebär att när överklagandet och handlingarna i ett ärende har överlämnats till överinstansen får beslutsmyndigheten inte ändra beslutet i sak eller fatta ett nytt beslut i samma sak under den tid förfarandet i överinstansen pågår.

A.E:s begäran avser samma sak som kammarrätten har beslutat om i tidigare beslut. Beslutet har överklagats till Högsta förvaltningsdomstolen, som inte har avgjort målet. Kammarrätten kan därför inte pröva A.E:s begäran, utan den ska avvisas.

– Kammarrätten avvisar begäran.